כיון שזכה זה נתחייב בחליפין [א]דיקא נמי דקתני כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור ש"מ ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמטבע נעשה חליפין מאי כיצד ה"ק [ב]פירות נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה או בשר חמור בשור כיון שזכה זה נתחייב בחליפין הניחא [ג]לרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין אלא לר"נ [ד]דאמר [א]פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר ה"ק יש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מ"ט[ה] סבר לה כר' יוחנן דאמר [ו]דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה מילתא דשכיח גזרו בה רבנן [ז]מילתא דלא שכיח לא גזרו בה רבנן ולר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת דאמר פירות עבדי חליפין מתרץ כרב ששת אלא אי סבר לה כר"נ דאמר פירות לא עבדי חליפין ומטבע לא קני במאי מוקי לה על כרחך כרב ששת ס"ל:

מתני' רשות הגבוה בכסף ורשות ההדיוט בחזקה [ח]אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט:

גמ' ת"ר [ג]כיצד רשות הגבוה בכסף גיזבר שנתן מעות בבהמה אפי' בהמה בסוף העולם קנה ובהדיוט לא קנה עד שימשוך כיצד [ד]אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט האומר [ט]שור זה עולה בית זה הקדש אפי' בסוף העולם קנה [י]בהדיוט לא קנה

עד

כיון שזכה כו'. אם נתנו בתורת חליפין נקנו חליפין ללוקח במשיכה שמשך בעל המקח את זה ואשמועינן [כ]דתורת חליפין במטלטלין ולמימר דאע"ג דליתנהו כלי אלא מטלטלין בעלמא הוו חליפין ולא מטבע אתא לאשמועינן: **דיקא נמי.** דלאו מטבע אתא לאשמועינן: **מאי כיצד.** ה"ל למיתני כיצד החליף מעות בפרה: **ה"ק כו'.** תרתי אתא לאשמועינן נקט ברישא מטבע והדר אשמועינן שאר מטלטלין: **ופירי נמי כו'.** כל מידי דלא הוי כלי פירי קרי ליה לענין חליפין ומשום דפירי שכיחי נקט פירי: **עבדי חליפין.** עושין תורת חליפין ולא אמרינן נעל דוקא: **בשר שור.** וכ"ש שור חי [ל]דעדיף טפי דדמי לכלי שמשתמשין בו: **הניחא לרב ששת.** איכא לתרוצי למתניתין בין למאי דס"ד מעיקרא בין למאי דתרילנא כל הנישום: **אלא לר"נ.** מאי כיצד למאי דס"ד מעיקרא ואף למאי דאוקימנא נמי ליתא. פלוגתא דרב ששת ור"נ בפרק הזהב (ב"מ דף מז.): **ה"ק יש דמים שהן כחליפין.** כולה מתני' חדא מילתא קאמר ובמטבע עסקינן וה"ק כל הנעשה דמים כאמר דהיינו מטבע פעמים שדמים קונים כמו חליפין דנעל ואף כשנתנוהו בתורת דמים: **כיצד החליף דמי שור בפרה.** מכר לו שור במנה ומשכו ונתחייב לו זה המנה. אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן בדמים א"ל הן שמאה לו במנה או בפרס אמר לו מוכר השור הרי מעות שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה מעות הללו קונים בלא משיכת פרה כחליפין דכלים: **מאי טעמא.** שאני משאר מעות: **סבר לה.** תנא דמתני' כר' יוחנן דאמר כו' ומשיכה מדרבנן איתא: **שמא יאמר לו.** המקבל מעות נשרפו חיטיך אי מתרמי ליה דליקה לא טרח לאצולינהו סבר לא כשריפתן אפסיד ולא בהצלתן אשתכר להכי אוקמינהו ברשותיה להיות הפסד השריפה עליו והשכר לחזור אם נתייקרו דלימסר נפשיה לאצולינהו: **במילתא דשכיחא.** שאר נתינת מעות במקח: **מילתא דלא שכיחא.** שיהא חייב לו הדמים קודם לכן: **משיכה מפורשת.** ויליף [מ] מאו קנה מיד עמיתך ול"ש לא שכיחא מדשכיחא: **הניחא אי סבר לה כרב ששת.** דשאר מטלטלין שאינן כלי נעשה חליפין מוקי למתניתין כרב ששת כל הנישום כדאוקימנא דהא אתא לאשמועינן: **אלא אי סבר לה כרב נחמן.** דאמר נעל דוקא דהוא כלי: **ומטבע לא קני.** לר"ל מדאורייתא דנימא יש דמים שהם כחליפין לאוקמי אדאורייתא במלתא דלא שכיח כדאוקמה ר"נ היכי מתרץ לה למתניתין בין לדסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דאוקימנא. יש משנין סוגיא של שמועה זו בשיטה אחרת ואמרי פלוגתא דר"נ ורב ששת בפירי דוקא ולא בשאר מטלטלין ומוליכין שיטת הסוגיא בתר מאי דסליק אדעתא מעיקרא דלמאי דאוקימנא השתא מיתוקמא כר"נ שפיר דמודה הוא בשאר [נ]מטלטלין ולאו מילתא היא דטעמא דר"נ מפורש בהזהב (דף מז.) דאמר קרא נעל[ס] נעל אין מידי אחרינא [ע]לא וטעמא דרב ששת מלקיים כל דבר[פ] בכל דבר ומטבע היינו טעמא דלא עביד חליפין משום דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלה[צ] שהמלכות פוסלתה ואינה כלום: **מתני' רשות הגבוה בכסף.** בגמ' מפרש דמעות הקדש קונות: **בחזקה.** משיכה: **אמירתו לגבוה כו'.** מפרש בגמרא: **גמ' בבהמה.** קרבן לבור:

עד

מטלטלין בעלמא הוו חליפין ולא מטבע אתא לאשמועינן דיקא נמי דלאו מטבע אתא לאשמועינן כו' מאי כיצד ה"ל למיתני כיצד החליף מעות בפרה ומשני ה"ק וכו' ותרתי אתא לאשמועינן נקט ברישא מטבע והדר אשמועינן שאר מטלטלי ופירי נמי כו' כל מידי דלא הוי כלי פירי קרי ליה לענין חליפין ומשום דפירי שכיחי נקט פירי ולא אמרינן נעל דוקא כיצד החליף שור בפרה פי' בשר שור בפרה וכ"ש שור חי דחשיב טפי ודמי לכלי שמשתמשים בו הניחא לרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין איכא לתרוצי כולה מתניתין בין למאי דסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דתרלינן כל הנישום אלא לר"נ מאי כיצד למאי דס"ד מעיקרא ואף למאי דאוקימנא השתא ומשני ה"ק יש דמים שהם כחליפין וכולה מתניתין חדא הוא ובמטבע עסקינן וה"ק כל הנעשה דמים כאמר דהיינו מטבע פעמים שדמים קונות כמו חליפין דנעל ואף כשנתנוהו בתורת דמים כיצד החליף דמי שור בפרה כלומר מכר לו שור במנה ומשכו ונתחייב לו המנה אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן בדמיו אמר לו הן שמאה לו במנה אמר לו מוכר השור המעות שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה מעות הללו קונים בלא משיכת הפרה כחליפין עכ"ל ויש משנין סוגיא של שמועה זו בשיטה אחרת ומפרשי דר"נ ורב ששת פליגי בפירי דוקא כגון פירות ממש או בשר שור ולא בשאר מטלטלין ומוליכין הסוגיא בתר מאי דס"ד מעיקרא דלמאי דאוקמינן השתא מיתוקמא כר"נ שפיר דמודה הוא בשאר מטלטלין דעבדי חליפין א"כ בשור חי קאמר ר"נ דעבדי חליפין ולאו מילתא היא דטעמא דר"נ מפורש בפרק הזהב (ב"מ דף מז.) דאמר קרא נעל נעל אין מידי אחרינא לא משמע דבעינא דוקא נעל אבל כל דבר אחר אפילו שור חי לא עביד חליפין ור"ת ור"י מקיימי פי' זה והא דפרק הזהב דקאמר ר"נ נעל אין ר"ל כל דדמי לנעל דהיינו כלים שמשתמשים בהם ושור וחמור גופייהו כנעל דמו ונעשין חליפין אפי' למ"ד פירי לא עבדי חליפין ומטעם שפי' בקונטרס דדמו לכלים הואיל שמשתמשין בו והוי חזי למלאכה[א] והשתא הא דפריך לר"נ דאמר פירי לא עבדי חליפין כולה סוגיא קאי למאי דס"ד מעיקרא כמו שפי' בקונטרס אבל לרב יהודה דאמר כל הנישום אתי שפיר אפילו לר"נ דאמר כיצד החליף שור בפרה ולא בשר שור ומשני ה"ק ר"נ דיש דמים שהן כחליפין והשתא ניחא ליה למאי דס"ד מעיקרא ולמאי דאוקימנא השתא אבל לפי' הקונטרס קשה דמשמע מתוך פירושו דגוף השור וגוף הפרה היינו פירות ועלייהו קאמר ר"נ דפירי לא עבדי חליפין א"כ קשה דהא תנן בפרק השואל (שם דף ק.) המחליף פרה בחמור וילדה וכו'[ב] אלמא קונה האחד במשיכת חבירו ושייך שפיר חליפין בחמור ופרה ומיהו מצינו למידחי למ"ד פירי לא עבדי חליפין מפרש דמי פרה בחמור וקאי וילדה אחמור אבל עוד קשה [ק]דתנן פרק הזהב (שם דף מז.) פרתך בכמה בכך וכך וחמורך בכמה בכך וכך וקתני[ג] דקני לה לחמור במשיכת הפרה[ד] לכך נראה דדוקא בשר שור הוא דחשבינן פירי אבל שור וחמור גופייהו כנעל דמו כדפירשתי לעיל: **שמא** יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה. ואם תאמר אמאי עקרו קניית מעות שהם מדאורייתא לגמרי ותקנו שתהא משיכה קונה ולא מעות הוה להו לתקוני שיקנו המעות עם המשיכה דהשתא לא מיעקרא קנייה דאורייתא לגמרי וליכא נמי למיחש שמא יאמר המוכר נשרפו חיטיך כיון דמצי למיהדר ביה כל כמה דלא משך וי"ל דשמא לפעמים היה הלוקח מושך החיטין ואי לא קנה במשיכה לחודה יאמר למוכר נשרפו חיטיך בעלייה וא"ת השתא נמי כיון דמעות אינן קונות לפעמים יתן הלוקח מעות למוכר קודם שימשוך החיטין ויאמר המוכר נשרפו מעותיך בעלייה וי"ל דלהא ליכא למיחש דלכל הפחות יהא המוכר כשומר חנם למעות וכספים אין להם שמירה [ה]אלא בקרקע והכא לא שייך למימר נשרפו מעותיך:

משכו

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ה מהל' מכירה הל"ו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ [סי' קצה סעי' ב] וסי' רג סעי' א:

כב ב מיי' שם פ"ג הל"א סמג שם טוש"ע שם סי' קצח סעי' א:

כג ג ד מיי' פ"ט מהל' מכירה [הל"א] והל"ב:

◆

מוסף רש"י

פירות לא עבדי חליפין. כל דבר שאינו כלי ואפילו שוה הרבה (ב"מ מז.). אם נתן תבואה בתורת חליפין כמו שהיה לקנות בכך שדה או שום דבר בחליפין, לא קנה, והאי כל דבר מפרש ליה דהכל נקנה בחליפין (לעיל ח:). **דבר תורה מעות קונות.** מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהם יכול לחזור, דגמרינן מהקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו (חולין פג.) קל וחומר בלוקח מן ההדיוט (ערובין פא:). ומשיכה לא קניא (בכורות יג:). **שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה.** שנתת לי מעות עליהן הלכך אוקמינן לפי ברשות מוכר כי היכי דלימסר נפשיה עלייהו וניטרח לאצולינהו (ערובין פא:). דלאו מיקמת להו לפירי באחריות הלוקח משנתן מעות, אי מתרמי דליקה בבית המוכר שהפירות שם לא טרח לאצולינהו, אבל עתה מוסך מרמי להו לנפשיה (חולין פג. וכ"ה ב"מ מז:). **אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט.** ולא מצי למיהדר כאילו מסרתו להדיוט (תמורה כט:), כדכתיב [ויקרא כז יד] ואיש כי יקדיש [וגו'] מוצא שפתיך תשמור [וגו'] [דברים כג כד] (ורשב"ם ב"ב קלג.). **בית זה.** הקדש לבדק הבית וקדושת דמים הם (חולין קלט.).

◆

תוס' ר"י הזקן

מטבע. שלוה מטבע ולוה פרה. מאי כיצד. ה"ג כיצד החליף בשר שור בפרה או בשר חמור בשור. [א]אי נמי (א) בשר חמור בשור, דבשר מיקריא פירי [ב]ולא בהמה בריה מקרא פירי ונעשית חליפין, כדתנן בהדיא [ב"מ ק. א] המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחה וילדה זה אומר ברשותי ילדה וזו אומר ברשותי ילדה. מוקי גבי פרה מחליף וגבי שפחה מכר אלמא בהמה בחייה נעשית חליפין. [ד אפילו לרב נחמן נעל לאו דווקא אלא להוציא כל דבר שאין עושה בו מלאכתו כגון פירות, ומטבע היינו טעמא דלא עביד חליפין, משום דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלא שהמלכות פוסלתה. ור"ש כתב [בב"מ מו ב ד"ה הכי, עיי"ש] ה"ג כיצד החליף שור בפרה, ול"ג בשר שור דלרב נחמן נעל דווקא כלומר (בהמה ולא כלי) [כלי ולא בהמה] ולא פירות. ול"נ נהירא דהא אמרינן בפרק הזהב [ב"מ מו. א] כמאן כי יהין וקניא במנא דכשר לקניא ביה, כמאן לאפוקי מדרב ששת, ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע, ולדברי

מסורת הש"ס

א) [ע' תוס' זבחים יג. בסוף ד"ה דיקא נמי], ב) [בכת"י: ופירות], ג) ב"מ מו: מז., ד) [לעיל ח. ב"מ מו: מז.], ה) [בכת"י טפי: דרב נחמן. וכ"ה בב"מ מו:], ו) [לעיל כו. וש"נ], ז) [עירובין פג: ושם נסמן], ח) נדרים כט: ע"ז סג. תמורה כט: ב"מ ו. ב"ב קלג: תוספתא דקדושין פ"א ה"ו [תוספתא ב"ק פ"ד ה"ג ותוספתא דערכין פ"ד ה"כ], ט) חולין קלט. ערכין כ:, י) [בכת"י: ובהדיוט], כ) [לשון רש"י בב"מ: ולאשמועינן דמטלטלי ופירי נעשין חליפין. ובתוס' העתיקו תורת], ל) [ובתוס' העתיקו: דחשיב טפי ודמי לכלי, וברש"י בב"מ כתב דהאירכא הנכונה בגמ' שור בפרה או חמור בשור ול"ג בשר], מ) [לעיל כו ע"א], נ) [בתוס' בהעתקת מרש"י טפי כאן: דעבדי חליפין א"כ בשור חי קאמר ר"נ דעבדי חליפין], ס) [רות ד, ז], ע) [בתוס' טפי: משמע דבעינא דוקא נעל אבל כל דבר אחר אפילו שור חי לא עביד חליפין. ועיין רש"ל, ומהרש"א], פ) [שם], צ) [ב"מ מה ע"ב], ק) צ"ל דתנן [מהרש"א ועי' רש"ש], ר) [ב"מ מג ע"א], ש) [ועי' תוס' עירובין פא: ד"ה שמא וכו' ביתר ביאור], ת) [לאחורה עד דבאר מיותר], א) [אצ"ל ואף], ב) [מכאן עד סוה"ד ל"ג, ויתכן שיש איזה חסרון או ט"ס], ג) [אצ"ל אוקימתא].

◆

מוסף תוספות

א. לטעון משוי ולחרוש. תוס' ב"מ מו: דהא מטבע נמי חשיב כלי לענין חליפין אע"ג דלא חשיב כלי לענין טומאה עד שיתקננו לשקול בו משקולות. תוס' הרא"ש. ב. זה אומר ברשותי ילדה וזה אומר ברשותי ילדה דאלמא במשיכת החמור נקנית הפרה דאי בשמשכו שניהם זה חמור וזה פרה ניחוי ולד ברשותיה דמאן קאי. רשב"א. ג. נ"א וקאמר. תוס' טוך. ד. [דקאמר שם] משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה ודייקינן ש"מ חליפין דמקפיד עלייהו לא הוו חליפין והשתא היאך מדקדק משם דילמא הא דלא קנה משום דפירי לא עבדי חליפין. תוס' הרא"ש: ורבא נמי דפירקה כגון דאמר ליה חמור בפרה ושלה וכו' דלא הוי משיכה מעלייתא אלמא אי לאו הכי קנה וסתמא דמילתא רבא כר"נ וביה ס"ל בפירי דלא עבדי חליפין וקי"ל כותיה. רשב"א. ה. ואי לא מותיב להו בקרקע הוי פשיעותא לגבי נורא כדמוכח התם (בב"מ מב.) גבי ההוא דאותיב זוזי בצריפא דאורבנא. תוס' עירובין פ"א:

◆

תוס' ר"י הזקן (המשך)

ממונו לא כ"ש [בכורות יג, א]. נשרפו חיטיך. ולא טרח לאצולינהו והשתא דיו"ע מצי למיהדר טרח לאצוליה. והא דאמרינן בפרקין דלקמן [שם]

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com